

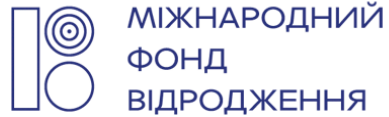

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

«КРИМСЬКИЙ ВИМІР»

УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИХ
ВІДНОСИН (2014 – 2021 РР.)

НАТАЛІЯ ШЕВЧЕНКО

«КРИМСЬКИЙ ВИМІР» УКРАЇНСЬКО-ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН (2014 – 2021 рр.)

Аналітична записка програми Світ Ради зовнішньої політики “Українська призма” в рамках проекту Інституційного розвитку аналітичних центрів за підтримки Посольства Швеції в Україні, Ініціативи відкритого суспільства для Європи (OSIFE) та Міжнародного фонду «Відродження».

Автор: Наталія Шевченко, експертка програми Світ, Рада зовнішньої політики «Українська призма».

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ОФІЦІЙНІ ПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВ ЛАКБ ЩОДО «КРИМСЬКОГО ПИТАННЯ»	5
Аргентина	6
Бразилія	9
Мексика	10
Коста-Рика	12
Чилі та Колумбія	13
Боліваріанський Альянс	13
ЩО СЛІД ВРАХОВУВАТИ УКРАЇНІ, ВИБУДОВУЮЧИ СВОЮ СТРАТЕГІЮ ЗІ ЗДОБУТТЯ МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ В ПИТАННІ ДЕОКУПАЦІЇ КРИМУ В РЕГІОНІ ЛАКБ	16
«ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ» ДЛЯ УКРАЇНИ	21

ВСТУП

Анексія Криму Російською Федерацією у 2014 році стала важкою втратою не тільки для України, але й викликом для регіональної та глобальної безпеки. Україна прагне заручитися підтримкою усіх країн світу, в незалежності від регіону, але позиції держав Латинської Америки та Карибського басейну (ЛАКБ) у питанні деокупації Кримського півострова є стриманими, про що свідчать, зокрема, результати їхнього голосування щодо «українських» резолюцій на Генеральній Асамблеї ООН. Така позиція ґрунтується як на відсутності у політичних еліт регіону ЛАКБ чіткого розуміння самої суті «кримського питання» та його значення для системи глобальної безпеки, так і на небажанні наражатися на ризики у відносинах із РФ.

Не останню роль грає і донедавна недостатня артикуляція Україною своєї стратегії щодо деокупації Криму. Нині, враховуючи започаткування Україною «Кримської платформи», нагальним стає розширення кола її учасників, у т. ч. за рахунок країн Латинської Америки та Карибського басейну.

У цьому контексті важливими є відповіді на такі питання:

- 1) Чи готові країни Латинської Америки та Карибського басейну підтримувати Україну в питанні деокупації Кримського півострова?
- 2) Чи можливо посилити інформаційний супровід просування «Кримської платформи» в латиноамериканських ЗМІ?
- 3) Яка роль парламентської дипломатії, експертного середовища та української діаспори у регіоні ЛАКБ у просуванні «Кримської платформи»?

ОФІЦІЙНІ ПОЗИЦІЇ ДЕРЖАВ ЛАКБ ЩОДО «КРИМСЬКОГО ПИТАННЯ»

З усіма країнами в регіоні Латинської Америки та Карибського Басейну, який складається з 33 держав, Україна встановила дипломатичні відносини, зокрема із трьома з них – упродовж 2019 року (Співдружність Домініки, Гренада та Сент-Вінсент і Гренадіни). На сьогодні у регіоні діють шість Посольств України, зокрема, в Аргентині, Бразилії, Мексиці, Перу, Кубі та Чилі (відділення Посольства України в Аргентинській Республіці в Республіці Чилі, створене у 2018 році, було перетворене на Посольство у 2021 році).

З початком російської окупації та анексії АР Крим у 2014 році тодішні уряди латиноамериканських держав мали визначитися зі своїм ставленням до цих подій. Позиції держав регіону розділилися, що засвідчили результати голосування вже за першу **резолюцію ГА ООН «Про територіальну цілісність України»** (№68/262 від 27.03.2014), коли лише **13 країн ЛАКБ проголосували на підтримку** України (в основному, держави Карибського басейну та Центральної Америки, Мексика, а також Перу та Чилі).

2014 р. Голосування за Резолюцію ГА ООН про територіальну цілісність України

13 країн підтримали, 4 «проти», 14 «утрималися»

Source: United Nations - Created with Datawrapper

2016 р. Голосування за Резолюцію ГА ООН про «Ситуацію із правами людини в АР Крим та м. Севастополі (Україна)»

8 країн Латинської Америки підтримали, 4 проти

Source: United Nations - Created with Datawrapper

2019 р. Голосування за Резолюцію ГА ООН про «Ситуацію із правами людини в АР Крим та м. Севастополі (Україна)»

7 країн Латинської Америки підтримали, 3 проти

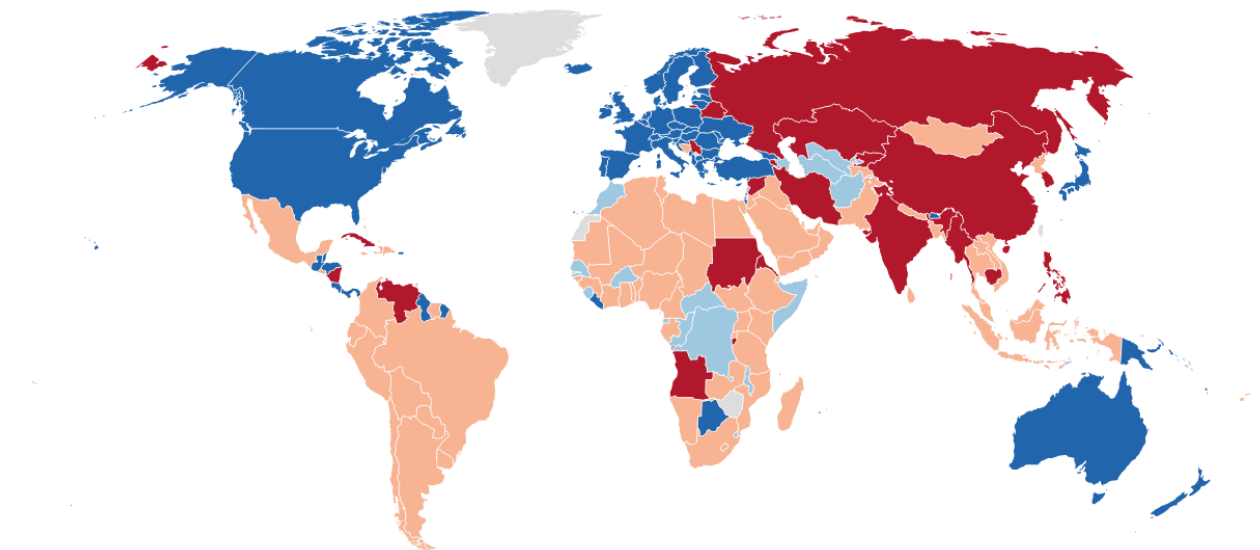

Source: United Nations - Created with Datawrapper

Не підтримали цю резолюцію чотири держави регіону, в яких при владі були ліві популістські режими, що конфліктують із США та солідаризуються із Російською Федерацією на міжнародній арені (Куба, Венесуела, Нікарагуа та Болівія). «Утрималися» під час голосування 14 країн із регіону ЛАКБ, у т. ч. і найбільші держави Південної Америки – Аргентина та Бразилія, де, зокрема, проживає численна українська діаспора, яка має цілком обґрунтовані антиросійські настрої (предки частини нинішніх діаспорян свого часу рятувалися від політичних переслідувань чи економічного тиску з боку радянської влади).

Голосування за резолюцію «Ситуація з правами людини у Автономній Республіці Крим та місті Севастополь, Україна» (2020 р.)

■ Проти ■ Утримався ■ Не голосував ■ За

Source: ООН • Created with Datawrapper

Аргентина

Неприємною несподіванкою для української сторони стало **голосування Аргентини**, оскільки Аргентина має давню територіальну суперечку із Великою Британією щодо суверенітету над Мальвінськими (Фолклендськими) островами у Південно-Західній Атлантиці. У 2013 році Аргентина категорично не визнала результати референдуму, проведеного щодо питання про статус Фолклендських островів, на якому майже 99% мешканців висловилися за збереження статусу заморської території Об'єднаного Королівства. Тож цілком логічно, що 15 березня 2014 року представниця Аргентини в РБ ООН, яка мала статус непостійного члена, проголосувала за невизнання результатів референдуму в Криму

(резолюцію, яку підтримали 13 із 15 членів РБ ООН, не було прийнято через накладене вето РФ). Позиція Аргентини ґрунтувалася на тому, що через т. зв. «кримський прецедент» вона послідовно наполягає на незаконності обох референдумів і не легітимізує результати голосування, проведеного на Мальвінах. Утім, за кілька днів позиція Аргентини змінилася і набула суто політичного виміру. Розуміючи, що голосування із «кримського питання» не розв'яже для Аргентини проблему Мальвінських островів, але точно може надати політичні дивіденди (згуртувати табір прихильників президентки всередині країни та посилити регіональні позиції Аргентини як послідовного критика США та їхніх європейських союзників), тодішня очільниця країни Крістіна Фернандес де Кіршнер наголосила на наявності у західних держав, на її думку, «подвійних стандартів». Зокрема, під час пресконференції після зустрічі із президентом Франції Ф. Олландом 19 березня 2014 року, вона заявила:

«Ми наполягаємо на тому, що коли світові держави ведуть мову про територіальну цілісність, то це має бути застосовано до усіх держав. Чому відносно моєї країни Велика Британія порушує принципи територіальної цілісності? Великі держави, США та Велика Британія, визнають підсумки референдуму на Мальвінських островах, які розташовані за 13 тис. км від Лондона, і водночас відмовляються визнавати результати референдуму у Криму, який розташований у безпосередній близькості від Росії. Не можна застосовувати одні стандарти територіальної цілісності щодо Криму, а інші – щодо Мальвінських островів... Або ми будемо застосовувати однакові принципи для усіх, або будемо жити у світі без законів, де найсильніший домагається свого».

Політичний демарш Аргентини оцінили в Російській Федерації: під час телефонної розмови, яка відбулася 25 березня 2014 року, тобто до голосування в ГА ООН за резолюцію щодо територіальної цілісності України, президент РФ В. Путін наголосив на подібності міжнародних позицій обох держав (зокрема, щодо «подвійних стандартів, до яких вдаються деякі держави та об'єднання») та запевнив аргентинську сторону у «нарощенні торговельно-економічного співробітництва». Можна цілком припустити, що російська сторона свідомо підштовхувала Аргентину до зміни своєї позиції шляхом незапланованої бесіди. Паралельно з цим відбувалась підготовка візиту міністра закордонних справ РФ С. Лаврова до ЛАКБ. Питання відносин із країнами регіону ЛАКБ було включено у порядок денний оперативної наради Ради Безпеки РФ, яка відбулася в Сочі 13 березня 2014 року. Як видно, у той час Російська Федерація вже свідомо ставила собі за мету посилення свого впливу на міжнародну реакцію на події у Криму.

Не можна сказати, що аргентинська громадськість була слабо поінформована про події в Україні та події в Криму у січні – березні 2014 року. Деякі аргентинські ЗМІ регулярно передруковували матеріали від агенцій EFE, AP та REUTERS. Більше того, оскільки існував великий попит з боку політиків, дипломатів, експертів-

міжнародників на інформацію із першоджерел, наприкінці квітня 2014 року знана та впливова Аргентинська Рада з міжнародних відносин (CARI) організувала виступ Посла України Ю. Дюдїна, а у травні він дав коментар для аргентинської експертної організації Equilibrium Global. Надалі посол неодноразово давав інтерв'ю впливовим аргентинським ЗМІ, експертному середовищу, брав участь у передачах на радіо та телебаченні, виступав перед студентською аудиторією.

Аргентина не змінила своєї позиції і під час голосування за т. зв. «кримські резолюції» щодо ситуації з правами людини та мілітаризацію частини Чорного та Азовського морів, які Україна подає з 2016 року та з 2018 року відповідно, хоча були сподівання, що це може статися зі зміною президента наприкінці 2015 р. Новообраний президент М. Макрі (2015 – 2019) узяв курс на поновлення належної ролі Аргентини як однієї з учасниць групи впливових держав (G20), відродження співпраці із США та відновлення довіри світових кредиторів, диверсифікацію зовнішньоекономічних контактів. За його президенства намічалася тенденція до перегляду відносин із РФ, які за його попередниці К. Кіршнер набули офіційно статусу «всеохопного стратегічного партнерства», закріпленого у 2015 році.

Слід згадати у цьому контексті рішення президента М. Макрі щодо виключення телеканалу RT (Russia Today) із сітки національного ефірного мовлення влітку 2016 року, що призвело до публічних погроз з боку російської сторони (відомий, зокрема, твіт голови комітету із міжнародних справ Державної Думи РФ А. Пушкова, в якому той прямо висловився, щодо необхідності «захистити наш ринок від їхнього м'яса» у відповідь на закриття каналу, 10.06.2016,, та скандал із т. зв. «кокаїновою диппоштою» у посольстві РФ у Буенос-Айресі, про що стало відомо на початку 2018 року. Утім, більшість домовленостей між Аргентиною і РФ, досягнутих у попередні роки, залишилися в силі.

Отже, навіть факт зміни зовнішньополітичних пріоритетів Аргентини, її переорієнтація на максимальну відкритість та пошук нових політичних та ділових партнерів на міжнародній арені, на тіснішу співпрацю із США та країнами G-20 не змінив її публічного ставлення до проблеми окупації Криму з боку РФ.

Утім, на нашу думку, зміна позицій Аргентини з «кримського питання» можлива, якщо Україна, зі свого боку, проявлятиме більший інтерес до вимог Аргентини у питанні Мальвінських (Фолклендських островів). Щоправда, це зашкодить нашим відносинам із нинішніми впливовими партнерами – Великою Британією та США.

Бразилія

Україна також розраховувала на осуд дій РФ щодо анексії Криму з боку іншої впливової регіональної держави – **Бразилії**, яка є учасницею G20 та була названа стратегічним партнером у заяві президентів від 2009 року. Утім, бразильська сторона, яка уважно стежила за подіями в Україні взимку – березні 2014 року, обмежилася лише коротким повідомленням міністерства зовнішніх зв'язків про ситуацію в Україні (19.02.2014), у якому висловлювалася надія на внутрішньоукраїнське врегулювання ситуації.

Уже у процесі підготовки та голосування за резолюції щодо територіальної цілісності України в ГА ООН деякі бразильські ЗМІ висловлювали обурення тиском, який начебто чинився представниками країн G7 на бразильське зовнішньополітичне відомство з метою осуду РФ. Пізніше, коментуючи позицію Бразилії під час голосування в ООН, тодішній очільник міністерства зовнішніх зв'язків Луїс Альберто Фігейреду заявив, що вирішити «українську внутрішню кризу» не можна через санкції, оскільки вони «відтворюють логіку Холодної війни». Тим самим Бразилія вирішила офіційно не помічати анексію Криму.

Утім, за цими словами стояли і прагматичні бразильські інтереси. З одного боку, деякий час «стратегічне партнерство» України та Бразилії підкріплювалося співробітництвом у рамках космічних амбіцій Бразилії щодо реалізації проекту із будівництва космодрому Алкантара та запуску з нього українських ракетноносіїв «Циклон-4». З іншого боку, розглядалися перспективи нарощення співпраці із РФ як на двосторонньому рівні, так і в рамках БРІКС. На багатостороннє співробітництво в контексті БРІКС Бразилія покладала особливі надії. Зокрема, у липні 2014 року на черговій зустрічі цієї організації, яка мала пройти в Бразилії, планувалося розглянути питання про створення Банку розвитку, який за задумом мав би стати альтернативою фінансовому домінуванню США та західних держав.

Отож, цілком очевидно, що наростання напруги у міжнародних відносинах сильно шкодило фінансовим інтересам Бразилії, а необхідність визначитися зі своєю позицією щодо анексії Криму у спільному таборі із США та західними державами поставило б під сумнів (з бразильської точки зору) її статус регіонального та глобального центру сили, який протистоїть «гегемоністським» намірам США.

Саме тому Бразилія фактично сховалася за словами про «принцип невтручання у внутрішні справи держав» та «безперспективність санкційної політики», до якої

вдаються західні держави щодо порушників міжнародного спокою. По факту ж Бразилія фінансово виграла від антиросійських санкцій, отримавши ширші можливості для доступу на російські ринки.

Не слід також недооцінювати і тиск російської дипломатії на Бразилію із «кримського питання». Через витік інформації із бразильського зовнішньополітичного відомства стало відомо, що РФ під час саміту із ядерної безпеки, який проходив 24-25 березня 2014 року у Гаазі, звернулася до членів групи БРІКС із проханням не підтримувати резолюцію ООН щодо України. Тоді країни БРІКС оприлюднили спільне звернення, у якому засудили західні санкції як такі, що «не сприяють збалансованому та мирному вирішенню кризи відповідно до норм міжнародного права, у т. ч. цілям і принципам, закріпленим у Статуті ООН» та намір виключити РФ із групи G20. Надалі Бразилія послідовно «утримувалася» під час голосування за т. зв. «кримські резолюції».

Утім, зі зміною керівництва країни у 2019 році, активізацією курсу на зближення із США (того ж року Бразилія отримала статус союзника США поза НАТО), відновленням співпраці Бразилії з Україною в оборонній сфері можна сподіватися на підтримку Бразилією українських ініціатив з «кримського питання». Своєрідним підтвердженням цьому є, зокрема, цьогорічна участь Бразилії у спільних багатонаціональних навчаннях «Sea Breeze-2021», що може свідчити про зацікавленість бразильської сторони у співпраці та координації в питаннях безпеки із країнами чорноморського регіону. Водночас від політичної підтримки «Кримської платформи» Бразилія, як і інші країни ЛАКБ, поки утрималася. Щоправда, слід обережно розраховувати на успішність подальших кроків щодо зміни позиції Бразилії з «кримського питання» з огляду на особливості нинішньої внутрішньополітичної ситуації в країні та перспективи зміни владних еліт, що може статися вже під час наступних президентських виборів у 2022 році.

Мексика

Станом на початок 2014 року серед усіх впливових регіональних лідерів у ЛАКБ позитивну позицію щодо територіальної цілісності України мала **лише Мексика**. Очевидно, це можна пояснити тим, що офіційний Мехіко традиційно на міжнародній арені дотримується принципів поваги до суверенітету та територіальної цілісності держав, а також керується болісним сприйняттям своєї власної історії: Мексика після здобуття незалежності у 1821 році декілька разів ставала жертвою агресії. Причому конфлікт із США у 1846-1848 років вартував їй втрати більш ніж половини своєї тодішньої території, яка нині становить низку південних та західних штатів США. За договором США виплатили Мексиці «компенсацію» за втрачені території, оцінивши їх вартість у 15 млн дол., та узяли зобов'язання задовольнити усі фінансові претензії своїх громадян до

мексиканської сторони на суму 3,2 млн дол. А у 1854 році, користуючись внутрішніми проблемами Мексики, ще «докупили» території розміром у 120 тис. км² за 10 млн дол.

На початку 2014 року у Мексиці уважно стежили за розвитком подій в Україні. Ще 4 березня 2014 року у мексиканському зовнішньополітичному відомстві висловили стурбованість розвитком ситуації та підкреслили необхідність збереження територіальної цілісності України в її міжнародно визнаних кордонах. Щоправда, про роль РФ у цих подіях не зазначали. Одночасно із цим пролунав заклик до української сторони гарантувати права та безпеку усіх етнічних груп, які проживають на території України. Отож, ґрунтуючись на власних історичних паралелях XIX ст. та діючи відповідно до принципу збереження територіальної цілісності, представник Мексики у березні 2014 року проголосував «за» резолюцію ГА ООН про територіальну цілісність України.

2014 рік супроводжувався активною присутністю українського та російського послів у мексиканських ЗМІ. Зокрема, Посол України Р. Спірін наголошував на необхідності критичної оцінки дій РФ не тільки щодо України, але й в інших куточках світу, у т. ч. і в латиноамериканському регіоні. Подальший тиск на мексиканську сторону щодо ситуації в Україні і, зокрема, довкола «кримського питання» РФ спробувала чинити під час поїздки заступника російського зовнішньополітичного відомства С. Рябова до Мексики (15-16 квітня 2014 року), яка відбулась напередодні візиту очільника МЗС РФ С. Лаврова до Куби, Нікарагуа, Чилі та Перу.

Надалі під час голосування за «кримські резолюції» Мексика «утримувалася». Частково це можна пояснити зміною політичних еліт у зв'язку із виборами 2018 року, на яких перемогу здобув представник лівих поміркованих сил – А. М. Лопес Обрадор. Увага Мексики переключилася на регіональні питання.

У своїй зовнішньополітичній діяльності нині Мексика керується доктриною Естради (очільника зовнішньополітичного відомства у 1930 р.), яка передбачає невтручання у внутрішні справи інших держав навіть шляхом критики дій режиму у тій чи іншій країні.

Бо це означає порушення державного суверенітету країни.

Нині Мексика приміряє на себе роль нового регіонального лідера, критикуючи США та Організацію Американських держав (ОАД) за надмірне втручання у внутрішні справи країн регіону за адміністрації Д. Трампа, гуртуючи країни із різними політичними режимами довкола СЕЛАК (Comunidad de Estados Latinoamericanos y Caribeños), пропонуючи посередницькі зусилля у вирішенні «венесуельської кризи», надавши свій майданчик для переговорів між представниками венесуельського режиму Н. Мадуро та опозицією. Крім того, Мексика активно послуговується т. зв. «вакциною дипломатією», роздаючи медичну допомогу і насамперед вакцини для боротьби із пандемією країнам Карибського басейну та Південної Америки.

Такі міжнародні позиції є близькими до інтересів РФ.

Не випадково останніми роками намітилося зближення Мексики та РФ, що проявилось у нарощуванні, в першу чергу, політичних контактів. У США, приміром, в адміністрації Д. Трампа не виключали прямого впливу РФ на перебіг та результати останньої президентської кампанії у Мексиці.

З огляду на вищесказане, найближчим часом Україні не варто сподіватися на активну підтримку з боку Мексики у «кримському питанні», хоча би тому, що на майбутніх президентських виборах у 2024 році, як очікується, великі шанси на перемогу має нинішній очільник зовнішньополітичного відомства М. Ебрард.

Коста-Рика

Окрім латиноамериканських країн-учасниць групи G20, **інші держави регіону ЛАКБ** також висловлювали своє ставлення до подій в Україні взимку – березні 2014 р. Їхні позиції варіювалися від прямої підтримки територіальної цілісності України до фактичного висловлення солідарності РФ за її анексію Криму. Однією із перших країн регіону ЛАКБ, яка відреагувала на тодішні події в Криму, була **Коста-Рика**. У заяві її зовнішньополітичного відомства від 4 березня 2014 року підкреслювалося, що її уряд «надзвичайно стурбований» порушенням суверенітету та територіальної цілісності України, яке здійснюють «іноземні збройні формування, які перебувають у Криму». Такі дії, на думку Коста-Рики, порушують принципи міжнародного права та дестабілюють ситуацію на півострові. Виходячи із цієї позиції, Коста-Рика стала одним із співавторів резолюції ООН про територіальну цілісність України. Її дипломатичну активність щодо «кримського питання» можна також пояснити і потенційною тривогою за власну безпеку: Коста-Рика має давню територіальну суперечку із сусідньою Нікарагуа щодо приналежності спірної території острова на р. Сан-Хуан, де проходить кордон між двома державами. Після розміщення на острові нікарагуанського військового підрозділу у Коста-Рики з'явилися побоювання щодо недружніх намірів з боку країни-сусідки (Коста-Рика не має постійної армії, а лише воєнізовані формування, так само як і Панама, Гаїті та Гренада).

Висока поінформованість деяких країн Центральної Америки про ситуацію в Україні та їхня підтримка в подальшому «кримських резолюцій» – це значною мірою заслуга нашого Посольства в Мексиці і тодішнього її керівника Р. Спіріна. Водночас не слід забувати про традиційну зовнішньополітичну орієнтацію країн

регіону на співпрацю із США, що полегшувало донесення української позиції щодо ситуації довкола окупації Криму Російською Федерацією.

Чилі та Колумбія

У Південній Америці **Чилі та Колумбія** також висловлювали занепокоєння ситуацією в Україні наприкінці лютого 2014 року та голосували за підтримку резолюції ООН про територіальну цілісність України у березні 2014 року. Чилі протягом 2014 – 2015 років входила до складу непостійних членів Ради безпеки ООН. Для того, аби вплинути на її позицію наприкінці квітня 2014 року, очільник зовнішньополітичного відомства РФ С. Лавров під час поїздки до деяких країн регіону відвідав і Чилі. Пізніше, коментуючи результати свого візиту, він зазначив, що чилійці голосували за підтримку України «через недостатнє розуміння історії питання». У подальшому Чилі та Колумбія «утримувалися» під час голосування за «кримські резолюції».

Боліваріанський Альянс

Окремо слід наголосити на позиції чотирьох латиноамериканських країн т. зв. **Боліваріанського Альянсу** (Куби, Нікарагуа, Венесуели та Болівії), які надають політичну і дипломатичну підтримку РФ. У 2014 році вони не проголосували за резолюцію ГА ООН щодо територіальної цілісності України та не підтримують «українські» резолюції ГА ООН щодо Криму. Могло здатися, що для такого їхнього рішення не було мотивації, враховуючи такі обставини: тривалі контакти з Кубою та Нікарагуа, які беруть свій початок ще з часів УРСР (економічна допомога, транспортні комунікації, які здійснювалися через чорноморські порти України, навчання студентів-вихідців із цих країн у вищих навчальних закладах тощо); активізація гуманітарного співробітництва між Україною та Кубою у 1990- роки, коли Куба потребувала продовольчої допомоги через чергові санкції з боку США, в обмін на лікування дітей, які зазнали шкоди здоров'ю через катастрофу на Чорнобильській АЕС; досить активна торговельна співпраця із кубинською стороною, зокрема реалізація спільної програми із постачання на Кубу шести літаків АН-158, що розпочалося у квітні 2013 року. Зрештою, Болівія та Куба були серед найперших країн світу, які визнали незалежність України у грудні 1991 року.

Слід розуміти, що країни Боліваріанського Альянсу, де при владі перебувають ліві популістські режими, на міжнародній арені відкрито демонструють свої антиамериканські настрої, звинувачуючи США у

гегемоністських намірах, критикуючи, на їхню думку, наявну «політку подвійних стандартів» та засуджуючи їхні санкційні заходи як інструмент «покарання» порушників міжнародного спокою.

На початку квітня 2014 року президент Н. Мадуро в інтерв'ю британському виданню «The Guardian» прямо звинуватив США у спробі провести у Венесуелі «державний переворот подібний до того, який відбувся в Україні», через організацію антиурядових виступів.

Візит С. Лаврова на Кубу та в Нікарагуа наприкінці квітня 2014 року був своєрідною «подякою» за їхню політичну та дипломатичну підтримку РФ. У липні 2014 року в рамках свого турне до країн ЛАКБ президент РФ В. Путін провів зустрічі із кубинським та нікарагуанським лідерами. Тоді ж стало відомо про одностороннє списання Кубі 90% боргу ще радянських часів, який сукупно оцінюється в 34 млрд дол. (інші 10% мали за домовленістю сторін бути інвестовані у кубинську економіку). При цьому відомий факт, що РФ, яка вже на той час посписувала «радянські борги» деяким країнам Африки, Центральної Азії, Далекого Сходу на загальну суму близько 100 млрд дол. (вони утворилися переважно за поставки зброї цим державам), явно не поспішала це зробити із Кубою, при тому, що, на відміну від них, із Кубою у колишнього СРСР були надзвичайно теплі відносини. Очевидно, що Куба стала заручницею геополітичних інтересів РФ, попри те, що за другої адміністрації Б. Обама намічалася зближення між Кубою та США.

Що стосується Нікарагуа, то важливо пам'ятати, що свого часу ця країна стала першою країною в ЛАКБ, яка визнала т. зв. «незалежність» Абхазії та Південної Осетії, а у 2020 році вона вирішила відкрити у Криму своє т. зв. «почесне консульство» – перше та єдине представництво іноземної держави в анексованому РФ Кримському півострові. За порушення суверенітету України та резолюції ГА ООН Україна наклала секторальні санкції проти Нікарагуа терміном на 5 років (лютий 2021 року – лютий 2026 року).

Щодо **Болівії**, то за часів президенства Е. Моралеса з'явилися додаткові стимули для зацікавленості у посиленні економічної та інвестиційної співпраці із РФ. Узявши курс на повернення прибутків від природних багатств корінному народу Болівії і фактично розпочавши витіснення (але не «революційним» шляхом націоналізації) із болівійського ринку іноземних компаній, які тримали у своїх руках газові родовища та видобуток інших корисних копалин, прибутки від яких йшли за межі країни, президент вирішив налагодити співпрацю із російськими державними компаніями з тим, аби ті посунули чи вичавили із ринку «старих» операторів-конкурентів. До того ж РФ обіцяла поділитися деякими своїми технологіями у нафто- та газовидобуванні.

Для РФ співпраця із Болівією давала значні вигоди, оскільки забезпечувала можливість зайти на нафтогазовий ринок ЛАКБ і постачати природні ресурси країнам регіону не із далекого Сибіру, що було економічно невиправдано, а з надр самої Південної Америки. Раніше, приміром, постачаючи нафту для Куби, РФ домовлялася із Венесуелою про «обмін контрактами»: РФ брала зобов'язання постачати нафту за венесуельськими контрактами, приміром, до Іспанії, натомість Венесуела виконувала російські контракти із постачання нафти до Куби. Із зміцненням своїх позицій у нафтогазовому секторі Болівії РФ отримувала б важелі впливу на політику держав регіону ЛАКБ.

Болівія, яка за президентства Е. Моралеса наростила політичні та економічні контакти із РФ, надавала останній дипломатичну підтримку на міжнародній арені, не голосуючи за українські резолюції щодо Криму. Цю «схему» співпраці було призупинено після втечі Е. Моралеса із країни восени 2019 року внаслідок суспільної реакції на факти фальсифікації під час виборчого процесу. Уряд тимчасового президента Ж. Аньєз одразу ж продемонстрував більшу самостійність у зовнішній політиці. Зокрема, у 2019 та 2020 роках під час голосування за т. зв. «кримські резолюції» Болівія переважно «утримувалася». Водночас, що стосується голосування Болівією за резолюції ГА ООН у 2021 році, то очевидно слід очікувати повернення до зовнішньополітичної підтримки РФ, оскільки минулого року до влади повернулася політична сила колишнього президента Е. Моралеса, щоправда, вже на чолі із новим президентом Л. Арсе Катакорою. Лише у цьому році, за повідомленням офіційних російських джерел, відбулося вже три телефонні розмови між лідерами обох країн, а в жовтні 2021 року РФ із офіційним візитом відвідав очільник зовнішньополітичного відомства Болівії, де на спільній пресконференції із міністром закордонних справ знову заговорили про спільні позиції на міжнародній арені.

Оцінюючи міжнародні позиції вказаних вище держав-учасниць Боліваріанського Альянсу, у т.ч. і щодо «кримських резолюцій», слід розуміти, що солідарність із РФ – це для тамтешніх політичних режимів насамперед своєрідна «гарантія» виживання на міжнародній арені, оскільки вони сподіваються на використання РФ свого права вето у РБ ООН у разі потреби. Крім того, це шанс економічного виживання політичних еліт в умовах санкційного тиску з боку США та інших західних держав завдяки російським кредитам чи іншим формам прямої та непрямої допомоги.

ЩО СЛІД ВРАХОВУВАТИ УКРАЇНІ, ВИБУДОВУЮЧИ СВОЮ СТРАТЕГІЮ ЗІ ЗДОБУТТЯ МІЖНАРОДНОЇ ПІДТРИМКИ В ПИТАННІ ДЕОКУПАЦІЇ КРИМУ В РЕГІОНІ ЛАКБ

Вибудовуючи стратегію зі здобуття міжнародної підтримки в питанні деокупації Криму в регіоні ЛАКБ, Україні слід враховувати недостатню поінформованість про реальну ситуацію в Україні та наші кроки щодо припинення війни та деокупації частини Донбасу та Криму. На початку російської агресії у латиноамериканських ЗМІ бракувало неупереджених аналітичних матеріалів щодо подій в Україні. Згідно з опитуванням, оприлюдненим наприкінці березня 2014 року у мексиканському виданні Excelsior, лише 28% респондентів знали про існування Криму; проте у парі із згадкою про російську анексію відсоток тих, хто чув про це, зріс до 46%.

Якою має бути реакція Мексики на окупацію Криму?

Чи погоджуєтеся ви, що у відповідь на російське вторгнення та анексію Криму Мексика повинна...?

Результати опитування мексиканського видання Excelsior (березень 2014)

Погоджуюсь
 Не погоджуюсь
 Важко відповісти

Утім, «кримська криза» загалом була малоцікавою для мексиканців, лише 16% приділили інформації з цього питання достатньо уваги. Як показало дослідження, 56% мексиканців «поважали» рішення кримчан про приєднання до РФ, навіть якщо це «спонсорувалося» російською стороною та відбувалося за відсутності у цьому процесі української сторони. Водночас 70% респондентів вказали, що вважають невиправданим введення російських військ на Кримський півострів, а 74% зазначили, що російська сторона використала місцеві настрої для легітимізації анексії. Щодо оцінки конфлікту довкола Криму, відповідаючи на питання, чи є дії РФ черговим кроком у спробі реанімації колишнього СРСР, думки респондентів розділилися майже порівну (41% так вважають, а 46% – ні). Для широкої громадськості анексія Криму була скоріше проявом конфліктності у таборі західних союзників, до якого відносили і РФ, ніж свідомим порушенням норм міжнародного права та нарощуванням конфліктогенності часів Холодної війни.

З метою ширшого інформування латиноамериканської громадськості про ситуацію в Україні та свідомих порушень РФ норм міжнародного права на пострадянському просторі, донесення справжніх намірів РФ не тільки щодо України, але й щодо інших регіонів світу, зокрема, і ЛАКБ, тодішні керівники українських ЗДУ у регіоні Ю. Дюдін (Аргентина), Р. Троненко (Бразилія), Р. Спірін (Мексика) тільки упродовж 2014 – 2015 років дали сотні інтерв'ю та опублікували десятки статей для регіональних ЗМІ, провели численні зустрічі із студентською аудиторією та громадськістю. Утім, як виявилось, це мало впливає на офіційні позиції держав ЛАКБ і досить повільно засвоюється тамтешньою громадськістю. Очевидно, слід враховувати, що латиноамериканці значно більше надають перевагу новинам про кіно, футбол, співаків та численних селебретіс, ніж політичним новинам.

Утім, нині в регіоні ЛАКБ склалася молода вікова структура населення. «Мобільна» молодь, яка має доступ до інтернету, продукує постійний запит на інформацію, у т.ч. і міжнародно-політичного змісту, яку місцеві ЗМІ з їхньою зосередженістю на внутрішньодержавних, чи в кращому випадку регіональних проблемах та подіях, надати не можуть.

Водночас РФ дуже активно поводить себе в іспаномовному інформаційному просторі, зокрема, створивши агенції RT, Sputnik та іспаномовну версію Sputnik Mundo, відеоагенцію RUPTLY. Цей фактор сприяв успіху просування місцевого за формою подачі (бо передачі велися місцевими журналістами, репортерами, ведучими, дикторами), але «російського» за змістом інформаційного контенту.

Посилюючи свою інформаційну присутність у регіоні ЛАКБ, РФ надавала державну підтримку у просуванні своїх агенцій, що закріплювалося у договорах на міждержавному рівні. Зокрема, завдяки досягнутим влітку 2014 року домовленостям RT було включено до мережі цілодобового ефірного мовлення країни із наданням йому окремої «кнопки». Станом на весну 2015 року він покривав своїм мовленням вже 80% території Аргентини (враховуючи особливості концентрації населення країни переважно у центральних та північних регіонах держави, можна припускати, що канал могли «ловити» і в сусідніх Парагваї, Уругваї та Бразилії). Однак плани РФ включали і доступ до радіомережі Аргентини, поглиблення співпраці з агентством Telam, обмін контентом із Суспільним телебаченням Аргентини, підвищення кваліфікації молодих журналістів тощо. Звісно, ті можливості, які створювала аргентинська влада для інформаційної експансії РФ у медіапросторі країни за президенства К. Кіршнер, піддавалися критиці. Однак, при спробі обмежити права RT вже за президенства М. Макрі, а це обґрунтовувалося необхідністю передати сигнал для потреб влади провінцій, РФ одразу ж вдалася до шантажу. За ситуації, коли в регіональному інформаційному просторі відчутне домінування російського контенту та російського погляду на міжнародні події, який до того ж ретранслюється низкою регіональних і міжнародних агенцій, зокрема, Telesur (штаб-квартира у Каракасі) та кубинською Prensa Latina, фінансованою Іраном HispanTV, Україні вкрай важко доносити правду про стан справ в окупованих східних територіях та анексованому Криму.

Для деяких регіональних політичних еліт, серед яких є досить **сильними антиамериканські настрої**, конфлікт навколо України уявляється як чергова «геополітична гра», яку ведуть США у Європі. Приміром, тодішній президент Еквадору (країна «утрималася» під час голосування за резолюцію ГА ООН у 2014 році) виступив із заявою, де назвав владу в Україні нелегітимною (це після втечі В. Януковича) та водночас звинуватив західні держави у її підтримці, назвавши це «подвійними стандартами». Позиція Еквадору полягала у тому, що вони матимуть справу лише із «законно обраним керівництвом України», щоправда, своє ставлення країна не змінила і після обрання у травні 2014 року нового президента України.

Так історично склалося, що антиамериканські настрої, попри поширену з боку США практику фінансової допомоги, освітніх послуг і т.д., притаманні як політичним елітам, так і широким верствам населення, особливо в країнах, де сильні позиції лівих популістів, які час від часу приходять до влади. Саме тому, шукаючи союзників у регіоні ЛАКБ на підтримку деокупації Криму, Україні сліднаголошувати саме на суті конфлікту в українсько-російських відносинах, порушеннях РФ норм міжнародного права та міжнародних домовленостей за Будапештським меморандумом, а не на підтримці наших позицій з боку США та країн Заходу. Тим більше, коли йдеться про ті держави, на які накладені санкції США (нині проти Куби, Венесуели, Нікарагуа). Зараз Україні необхідно також

відслідковувати, чи коректно подається інформація щодо санкцій через «почесне консульство» Нікарагуа в Криму у регіональних латиноамериканських ЗМІ, зважаючи на можливості російської пропаганди, яка буде це використовувати.

Слід також враховувати **переважну зосередженість держав ЛАКБ у сфері міжнародних відносин суто на своїх регіональних проблемах.**

Помічено, що навіть сам факт встановлення дипломатичних відносин із країнами Карибського басейну не впливає на їхню позицію щодо українських резолюцій про Крим. Зокрема, Україна встановила дипвідносини із Співдружністю Домініки, Гренадою та Сент-Вінсент і Гренадінами упродовж 2019 року.

Водночас під час голосування важливих для України питань на ГА ООН усі ці країни «утримувалися» чи не брали участі в голосуванні. «Венесуельська криза», порушення прав людини та утиски місцевої опозиції привертають більше уваги, ніж події у далекій їм Україні.

Варто не забувати, що і **ставлення до ООН** серед політичних еліт країн регіону неоднозначне. Наразі, як видається, країни ЛАКБ не розглядають ООН як ефективний інструмент збереження миру та запобігання конфліктів, а використовують «платформу ООН» здебільшого як можливість провести зустрічі з лідерами позарегіональних держав без потреби покидати Західну півкулю. Нині лише для лідерів країн Боліваріанського Альянсу ООН ще має значення як інструмент запобігання тиску на них з боку сусідів, які звинувачують ці режими у нелегітимності чи недемократичності, порушенні прав людини тощо. Для них тут завжди є можливість, прикриваючись Статутом ООН та спираючись на підтримку РФ, наголошувати на важливості базових принципів організації – дотриманні територіальної цілісності та невтручання у внутрішні справи країн. Водночас серед політичних еліт країн регіону ЛАКБ вже давно лунають заклики щодо реформування ООН з тим, аби забезпечити справедливіше представництво в цій організації. Такі наміри озвучували в Бразилії, Аргентині, Мексиці. Ідея реформування ООН нині є близькою і Україні, зокрема, через необхідність подолання вето РФ у РБ ООН. Виходячи із вищесказаного, Україні поки не варто особливо покладатися на країни ЛАКБ у рамках діяльності ООН у питанні деокупації Криму. Хоча за ці роки в організації сформувалася вже своєрідна «група друзів України», яка складається із країн, що голосують на підтримку наших «кримських резолюцій», серед яких присутні держави Центральної Америки.

Активізація російської дипломатії на латиноамериканському напрямі також є важливим фактором, якому постійно доводиться протистояти. Для просування своїх інтересів РФ використовує як двосторонні контакти, так і

багатосторонню дипломатію, зустрічі на полях самітів та міжнародних форумів тощо. Окремим напрямом зовнішньої політики РФ у регіоні ЛАКБ стало вибудовування відносин із регіональними інтеграційними об'єднаннями, яких там нині нараховується понад 20 (великий інтерес РФ проявляє до співробітництва з СЕЛАК). Особливий формат взаємодії із провідною державою ЛАКБ – Бразилією – склався у РФ у рамках БРІКС. Станом на 2018 рік РФ встановила відносини стратегічного партнерства із сімома державами ЛАКБ (Аргентиною, Бразилією, Венесуелою, Кубою, Нікарагуа, Перу та Еквадором). Нині у регіоні працюють 18 посольств РФ та 2 консульства. Помітною є і інформаційна присутність РФ, яка описана вище. Інструментами «м'якої сили» РФ у регіоні є також численні організації, які гуртують вихідців із колишнього СРСР, Росії, осіб зі слов'янським корінням та навіть місцевих з-поміж студентів, які отримали вищу освіту в Радянському Союзі. Серед них, зокрема, регіональні відділення Всесвітньої координаційної ради російських співвітчизників, які проживають за кордоном (діють в Аргентині, Бразилії, Болівії, Венесуелі, Коста-Ріці, Колумбії, Кубі, Мексиці, Нікарагуа, Парагваї, Перу, Уругваї, Чилі, Еквадорі), під егідою «Россотрудничества» – «Русские Дома» в Аргентині, Бразилії, Венесуелі, Кубі, Мексиці, Нікарагуа, Перу, Чилі, а Фонд «Русский мир» спонсорує відкриття та функціонування «Русских Центров» при вищих навчальних закладах, Російських центрів науки і культури, які функціонують в Аргентині, Бразилії, Венесуелі, Еквадорі, Кубі, Коста-Ріці, Мексиці, Нікарагуа, Перу, Чилі. Задачі цих організацій включають проведення культурно-просвітницької масової та ідейно-пропагандистської роботи. Нині в Уругваї функціонує «Інститут Берінга-Беллінсгаузена для вивчення обох Америк» – спільний неурядовий освітньо-науковий проєкт вчених та журналістів із РФ та країн Західної півкулі. У самій РФ за останні роки проведено вже п'ять міжнародних форумів «Росія та Іberoамерика у глобалізованому світі: історія та сучасність», участь у якому беруть не тільки науковці, але й політики, журналісти з РФ та країн ЛАКБ.

Стратегія зі здобуття міжнародної підтримки в регіоні ЛАКБ у питанні деокупації Криму на пряму залежить від стану наших двосторонніх відносин з окремими країнами. Тож спершу слід визначитися із наявними та потенційними інструментами та іншими засобами в її просуванні.

«ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ» ДЛЯ УКРАЇНИ

- Під час напрацювання стратегії з просування українських інтересів у регіоні ЛАКБ варто застосовувати диверсифіковані підходи до кожної із країн чи невеликої групи країн регіону, виходячи із поточних національних інтересів України, не апелюючи до прикладів співпраці у минулому (приміром, у нашому суспільстві та серед вітчизняних політичних еліт усе ще зберігається певний стійкий пієтет щодо Куби). Слід також виходити із розуміння того, що попри наявність лінгвістичної спільності, країни регіону мають власний досвід державотворення та позиціонування на міжнародній арені, у т.ч. і свою часом травматичну історію відносин із нашими стратегічними партнерами – США та країнами Західної Європи.
- Варто не тільки говорити про українські потреби, закликаючи країни ЛАКБ підтримати наші позиції, а й уважно вивчати регіональні процеси та оцінювати можливості та нашу готовність солідаризуватися у розв'язанні існуючих проблем. У даному випадку варто згадати позицію України щодо чергового етапу розвитку «венесуельської кризи», коли у січні 2019 року слідом за США більшість держав Південної Америки, переважна більшість країн ЄС визнала самопроголошеного лідера опозиції Х. Гуайдо тимчасовим президентом країни до проведення виборів, водночас Україна цього не зробила, коментуючи свою позицію необхідністю узгоджувати свою політику з офіційною політикою ЄС (для консолідованої політики якого не вистачило декількох голосів). Звісно, до кожної ситуації слід підходити індивідуально, утім, головне – не залишатися осторонь, якщо ми хочемо дієвої підтримки наших ініціатив.
- Доносячи українські позиції, слід грамотно використовувати історичні паралелі із нинішніми реаліями, оскільки в регіоні є за давнини територіальні конфлікти, і щодо деяких з них не спадає напруженість, хоча нині вона присутня здебільшого в дипломатичній, а не військовій площині.
- Варто також не забувати про важливий інструмент «м'якої сили» – підтримку численної української діаспори в регіоні ЛАКБ. Нині там вже виросло кілька поколінь нащадків емігрантів з України, а серед них є успішні бізнесмени, політики, чиновники, науковці, викладачі, експерти-міжнародники, спортсмени, культурні та громадські діячі – ті, хто можуть впливати на

формування зовнішньої політики своїх держав. Існує потреба у більш тісній комунікації між органами державної влади в Україні, вищими навчальними закладами та нашими організаціями за кордоном, зокрема, щодо поширення інформації культурно-просвітницького змісту, яка допоможе скласти уявлення про суть «кримського питання».

- Також мусимо визнати, що за останні десятиліття було втрачено ще один потенційно вагомий інструмент «м'якої сили» – відносини з випускниками українських ВНЗ – вихідцями з регіону ЛАКБ. Більшість з них – це люди 50+, на піку своєї кар'єри, але Україна, схоже, не цікавилася їхньою подальшою долею. Нині частина з них сама об'єдналася в Асоціацію нікарагуанських випускників і резидентів в Україні та намагається гуртувати довкола себе вихідців із країн ЛАКБ, які закінчили вищі навчальні заклади України та залишилися жити у нас чи в країнах Європи. Підтримуючи контакти зі своїми родичами на батьківщині, вони можуть стати носіями правдивої інформації про агресію РФ проти України та в такий спосіб долучитися до формування нашої іміджевої політики в регіоні ЛАКБ. Наразі вітчизняному МОН, яке опікується навчанням іноземних студентів в Україні, слід спільно із вищими навчальними закладами подумати над створенням організації для таких випускників для кращої комунікації із ними.
- Великих зусиль слід докласти щодо формування позитивного іміджу нашої держави в інформаційному просторі регіону ЛАКБ. Для цього слід розробити чітку та зрозумілу політику, яка включатиме як визначення інформаційних загроз, так і шляхів їхньої нейтралізації. Одним із дієвих інструментів є співпраця інформаційних агенцій України та держав ЛАКБ. Першу подібну угоду про співпрацю та обмін новинами було підписано між Укрінформом та мексиканською агенцією НОТІМЕКС у 2016 році (агенція припинила свою новинну діяльність у червні 2020 року). Утім, співпраця не була наповнена конкретним змістом. Приміром, показовим є висвітлення цієї мексиканською агенцією ситуації з інцидентом у Керченській протоці у листопаді 2018 року, коли НОТІМЕКС розмістив інформацію, подану з російської пропагандистської точки зору, мовляв, це свідомо провокація України з метою дестабілізації ситуації та привернення міжнародної уваги. Можливо, це було зроблено і несвідомо, розміщену мексиканською агенцією інформацію надав журналіст із корпункту у Москві. Утім, через поширену саме російську інтерпретацію було завдано репутаційної шкоди. За кілька днів агенція почала отримувати та поширювати інформацію про подію від кореспондентів із корпунктів в Іспанії, США та самій Україні, однак ефект «бомби» було вже запущено. У зв'язку із цим, також слід узяти до уваги часові відмінності між нашими регіонами: усе, що у нас відбувається у першій половині дня, потрапляє латиноамериканцям під «вранішню каву», коли є час пробігти очима новини. Отже, дуже важливо, аби новини про Україну в регіональних ЗМІ подавалися одразу у коректній формі, оскільки є

ризик того, що пізніше наша реакція залишиться недонесеною до споживача інформації.

- Слід усвідомити, що без контактів на найвищому рівні ефективно просування українських інтересів у регіоні є ускладненим. У зв'язку із цим необхідною є організація державного візиту до країн ЛАКБ (востаннє президент України здійснював турне державами регіону у 2011 році). Також слід вирішити питання щодо кадрового забезпечення дипломатичних установ України в регіоні: нині із шести посольств немає очільників у ЗДУ в Аргентині (з 2019 року), Перу (з 2020 року), Чилі (з часу перетворення місії на Посольство у 2021 році), на Кубі (з 2013 року). Рівень нашого представництва в регіоні впливає на ефективність проведення політики.
- Окрему увагу слід приділити міжпарламентському співробітництву, роль якого лише зростає та переосмислюється, особливо за новітніх технологічних умов, які дозволяють такі контакти без тривалих затратних подорожей. У ВРУ IX скликання діють т. зв. «групи дружби» із шістьма державами ЛАКБ (Аргентиною, Бразилією, Мексикою, Кубою, Перу та Чилі – тими, де є посольські установи). Утім, настав час, коли потрібно більш прагматично підійти до створення груп міжпарламентського співробітництва у ширшому регіональному контексті, не шляхом дроблення на країни, а шляхом об'єднання країн за певними субрегіонами чи іншими ознаками. Це, по-перше, дозволить депутатам охопити своєю увагою більше країн, що стане важливим у разі практичної організації поїздок у ЛАКБ, а по-друге, сприятиме розширенню їхніх знань про цей регіон. Викликає також питання і ефективність роботи цих груп. Так, упродовж 2020 року зустрічі із послами країн ЛАКБ в Україні мали лише члени групи дружби із Мексикою, Кубою та Бразилією. Зустрічі у форматі відеоконференцій зі своїми колегами з відповідних країн провели керівники групи дружби із Мексикою та Бразилією. Відповідні «групи дружби» за останні роки діяли/діють у парламентах низки країн ЛАКБ: Бразилії (з 2016 року), Перу (з 2017 по 2019 рік), Аргентині (з 2018 року), Чилі (з 2018 року), верхній палаті парламенту Парагваю (з 2019 року), у конгресі Мексики (з 2020 року). Важливо, що місцеві депутати не стоять осторонь і демонструють свою підтримку України у складний час. Так, завдяки спільним зусиллям посольства України та української діаспори у квітні 2014 року комісія у закордонних справах та національної оборони Палати депутатів Національного конгресу Бразилії прийняла резолюцію щодо ситуації в Україні. У ній депутати бразильського парламенту висловили підтримку суверенітету та територіальній цілісності України, а також публічно засудили окупацію частини Донбасу та анексію Криму Російською Федерацією. У відповідь на звернення ВРУ у зв'язку з проведенням РФ у вересні 2019 р. так званих «місцевих виборів» на тимчасово окупованій території АР Крим і в м. Севастополі Комісія у закордонних справах та національної оборони Палати Депутатів

Національного Конгресу Бразилії прийняла Заяву на підтримку України. А в грудні 2020 року Палата депутатів Національного конгресу Парагваю одностайно ухвалила Декларацію «Про невизнання триваючої анексії Російською Федерацією суверенної території України, Автономної Республіки Крим, яка незаконно називається «Республіка Крим». За цими маленькими українськими перемогами стоїть колосальна робота, яку проводять наша українська громада в регіоні та